

Inleiding

In februari 2022 koos de Begeleidingscommissie van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting de financiële dimensie van armoede als thema voor het tweejaarlijkse Verslag 2022-2023.

De maatschappelijke context, met de stijgende energieprijzen en de enorme inflatie, speelde zeker mee bij deze keuze. Maar het team en de leden van de Begeleidingscommissie wilden vooral de nadruk leggen op de financiële kant van armoede omdat mensen in armoede altijd in moeilijke financiële omstandigheden leven. Armoede begint immers steeds bij een geldtekort om de noodzakelijke kosten te dragen om menswaardig te leven. Omwille van een structureel gebrek aan geld komt de effectiviteit van de grondrechten van mensen in armoede in het gedrang en worden ze op verschillende levensdomeinen geconfronteerd met ongelijkheden en uitsluiting. Een menswaardig inkomen is essentieel om greep te hebben op het eigen leven, een toekomst uit te bouwen en rechten en verantwoordelijkheden uit te oefenen. Dit tweejaarlijkse Verslag gaat over deze financiële dimensie van armoede, zonder daarbij de multidimensionale aard van armoedesituaties te negeren.

Het overlegproces werd in verschillende fasen georganiseerd.

Op 10 mei 2022 vond de eerste overlegvergadering plaats. Na twee jaar in het teken van de COVID-19-crisis en gekenmerkt door talrijke 100 % digitale vergaderingen, konden de deelnemers elkaar eindelijk weer in levende lijve ontmoeten. Het doel van deze verkennende bijeenkomst was om eerste bevindingen en vragen rond de financiële dimensie van armoede naar boven te brengen aan de hand van concrete situaties en ervaringen van de deelnemers. Deze uitwisseling - met mensen in armoedesituaties en de verenigingen die hen samenbrengen - werd verder gezet in een tweede bijeenkomst op 27 juni 2022.

Na de zomervakantie van 2022 werd het overleg uitgebreid met andere actoren in de strijd tegen armoede. Op basis van de eerste bijeenkomsten en een voorstel van het team werd afgesproken om te werken op de volgende subthema's: inkomen, de ongelijkheden met betrekking tot de stijgende prijzen en de inflatie, de financiële gevolgen van digitalisering, overmatige schuldenlast, financiële ondersteuning, en toegang tot rechten.

Deze subthema's werden in een aantal bijeenkomsten verkend, telkens op basis van een voorbereidende nota van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, eventueel gecombineerd met een input van een referentiepersoon (bijeenkomsten van 12 september, 8 november, 19 december 2022, en 30 januari en 14 maart 2023). De inzichten uit de uitwisselingen werden vervolgens gebruikt voor de opmaak van een werknota per subthema. Deze werknota's werden opnieuw besproken (bijeenkomsten van 14 maart, 27 april, 13 juni 2023) en evolueerden in derde instantie tot ontwerp teksten voor de zes hoofdstukken van dit Verslag (bijeenkomsten van 21 september en 3 oktober 2023). In de twee laatste bijeenkomsten werd bijzondere aandacht besteed aan de kernboodschappen en aanbevelingen die gericht zijn aan de beleidsverantwoordelijken.

In totaal waren er elf bijeenkomsten, die telkens werden bijgewoond door een 40 à 50 deelnemers, vanuit verenigingen waar armen het woord nemen en andere stakeholders. Dit materiaal werd op 6 november 2023 ook voorgelegd aan de actoren van de Duitstalige Gemeenschap voor hun specifieke

Inleiding

input. De Begeleidingscommissie van het Steunpunt tot bestrijding van armoede besprak vervolgens op 14 november 2023 de ontwerpversie van het Verslag.

Nieuw bij het overleg was dat het Steunpunt tot bestrijding van armoede – op vraag van verschillende verenigingen – bij het begin van elke vergadering een overzicht gaf van de opvolging van de aanbevelingen en adviezen van het Steunpunt. Dit vast agendapunt heeft bijgedragen tot een beter zicht van de deelnemers op wat er met de resultaten van het overleg gebeurt en welke politieke antwoorden er zijn. Anderzijds moeten we benadrukken dat de bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor de respons op de voorstellen van het Steunpunt en van andere organisaties in de strijd tegen armoede op het politieke niveau ligt, en bij de verschillende overheden.

In elk geval wordt de vraag naar vooruitgang in de strijd tegen armoede – en reële veranderingen in de situaties en de perspectieven van personen en gezinnen in armoede – telkens weer en expliciet gesteld.

In dit Verslag bespreken we verschillende subthema's die te maken hebben met de financiële dimensie van armoede. Elk hoofdstuk eindigt met beleidsaanbevelingen.

Citaten in de tekst zonder bron zijn gebaseerd op interventies tijdens de overlegbijeenkomsten die het Steunpunt tot bestrijding van armoede heeft georganiseerd in functie van de opmaak van het Verslag.

Dit Verslag – met zijn analyses en aanbevelingen – zal overhandigd worden aan de Interministeriële Conferentie (IMC) 'Maatschappelijke integratie, Wonen en Grootstedenbeleid'. De IMC werd – na jarenlange inactiviteit – eind 2022 terug opgestart. Het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede ziet deze heropstart van de IMC als een kans om het rijke materiaal van dit Verslag zijn weg te laten vinden bij de verschillende beleidsverantwoordelijken op de verschillende bevoegdheidsniveaus, opdat elke overheid – maar ook in afstemming en samenwerking met elkaar – verdere stappen onderneemt in de uitroeiing van armoede in onze samenleving.

Gelijktijdig met dit overlegproces was het Steunpunt tot bestrijding van armoede betrokken in het proces voor een rechtvaardige transitie. Het Steunpunt stelde op de Conferentie voor een rechtvaardige transitie in België (8-9 november 2023) zijn advies 'Rechtvaardige transitie en armoede' voor. Het materiaal van de tweejaarlijkse Verslagen 'Duurzaamheid en armoede' en 'Solidariteit en armoede' hebben dit advies en bijhorende werkzaamheden bijzonder sterk kunnen voeden, net als het overleg in functie van dit tweejaarlijks Verslag. Het is eens te meer een illustratie hoe armoedebestrijding en klimaat- en milieubeleid hand in hand moeten gaan om elkeen een duurzame toekomst te kunnen bieden.

Het team van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

* Het Steunpunt tot bestrijding van armoede is zich bewust van discriminatie op basis van gender. Maar omwille van de leesbaarheid gebruiken we geen inclusieve schrijfstijl, om zo leesmoelijkheden voor bepaalde groepen te vermijden (dyslexie, slechtziendheid...).